

Sygn. akt I C 2038/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2021 roku

Sąd Rejonowy w Rybniku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Ewa Buczek -Fidyka
Protokolant:	Stażysta Nicola Zamorowska

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2021 r. w Rybniku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R.

przeciwko (...) Bankowi S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

- zasądza od pozwanego na rzecz powoda 9.997,79 zł (dziewięć tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt siedem złotych siedemdziesiąt dziewięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w stosunku rocznym od dnia 5 maja 2018r. ;
- zasądza od pozwanego na rzecz powoda 2.317 zł (dwa tysiące trzysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w stosunku rocznym od dnia prawomocności wyroku.

Sygn. akt I C 2038/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 listopada 2020 roku powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. domagała się zasądzenia od (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. kwoty 9.997,79 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 maja 2018 roku, a także zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 16 grudnia 2016 roku wierzyciele pierwotni A. S. i R. S. zawarli z pozwaną umowę kredytu konsumenckiego w wysokości 18.410 zł na okres od 16 grudnia 2016 roku do 16 grudnia 2026 roku. Prowizja za udzielenie kredytu wynosiła 11.547,10 zł. Wierzyciele pierwotni spłacili kredyt przed terminem w dniu 20 kwietnia 2018 roku, wobec czego pozwana winna zwrócić wierzycielom proporcjonalny zwrot prowizji przypadający za okres, o który skrócono czas obowiązywania umowy w kwocie 9.997,79 zł. W dniu 26 maja 2020 r. powódka nabyła na podstawie umowy przelewu wierzytelności wskazane wierzytelności od wierzycieli pierwotnych.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu. Przyznała zawarcie umowy o kredyt konsumencki z wierzycielami pierwotnymi. Kwestionowała powództwo co do zasady, twierdząc, że prowizja z udzielenie kredytu nie podlega zwrotowi w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, ponieważ jest płatnością jednorazową, związaną z zawarciem umowy, nie dotyczącą okresu kredytowania. Zakwestionowała również legitymację czynną powódki wskazując, że wierzyciele pierwotni nie wstąpili do pozwanej o

udzielenie zgody na przelanie wierzytelności. Podała, że kwota prowizji została w całości przelana na rzecz pośrednika kredytowego za usługi pośrednictwa. Podniosła również zarzut nieważności umowy przelewu z uwagi na sprzeczność jej treści z zasadami współżycia społecznego.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 16 grudnia 2016 roku A. S. i R. S. zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną w W. umowę kredytu konsolidacyjnego nr (...), na podstawie której kredytodawca udzielił kredytu w wysokości 18.410 zł, prowizja za udzielenie kredytu wynosiła 9.706,10 zł, a opłata przeznaczona na sfinansowanie opłaty uiszczanej przez klienta na rzecz pośrednika kredytowego wynosiła 1.841 zł (łącznie 11.547,10 zł). Czas obowiązywania umowy został określony od 16 grudnia 2016 roku do 16 grudnia 2026 roku. W III.2 umowy strony postanowiły, że kredytobiorcy mogą w każdym czasie dokonać wcześniejszej spłaty całości lub części kredytu, bez ponoszenia dodatkowych opłat i prowizji z tego tytułu, a w przypadku wcześniejszej spłaty całkowity koszt kredytu miał ulec obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby kredytobiorcy ponieśli je przed datą wcześniejszej spłaty. Bank miał dokonać rozliczenia w terminie 14 dni od dnia dokonania całkowitej spłaty kredytu. W III.9.14 umowy strony zastrzegły, że żadna ze stron nie może przenieść żadnego ze swoich praw lub obowiązków wynikających z umowy kredytu bez uprzedniej pisemnej zgody drugiej strony.

Dowód: umowa kredytu k. 16-25, dyspozycja wypłaty kredytu k. 94, potwierdzenie złożenia dyspozycji przelewu k. 96

A. S. i R. S. w dniu 20 kwietnia 2018 roku dokonali całkowitej spłaty kredytu udzielonego przez pozwaną w dniu 16 grudnia 2016 roku.

Dowód: raport BIK k. 26-27

W dniu 26 maja 2020 roku A. S. i R. S. zawarli z powódką umowę przelewu wierzytelności z tytułu umowy pożyczki z dnia 16 grudnia 2016 roku nr (...) względem pozwanej. Pozwana została zawiadomiona o dokonanym przelewie.

Dowód: umowa przelewu wierzytelności k. 28-30, zawiadomienie k. 31

Pismem z 30 lipca 2020 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 9.997,79 zł tytułem zwrotu prowizji w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

Dowód: wezwanie do zapłaty z potwierdzeniem nadania k. 32-35

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił na podstawie oświadczeń stron w zakresie, w jakim nie były one kwestionowane przez stronę przeciwną. Sąd uwzględnił także dowody z dokumentów przedłożonych przez strony w toku postępowania, które nie budziły wątpliwości Sądu, co do swej wiarygodności, a zatem brak było podstaw do odmowy dania im wiary.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W niniejszej sprawie kwestią wymagającą rozstrzygnięcia było ustalenie, czy powódce przysługuje zwrot proporcjonalnej (do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy) części prowizji i opłaty pośrednika kredytowego w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, a także legitymacja czynna powódki.

Zgodnie z art. 509 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. W rzeczonyj umowie kredytu postanowienie III.9.14 stanowiło, iż do przelewu wierzytelności konieczne jest uzyskanie uprzedniej, pisemnej zgody drugiej strony. Porównując art. 509 k.c. i zapis umowy Sąd stoi na stanowisku, iż owe zastrzeżenie

stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. i jako takie nie wiąże konsumenta. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy nie sposób nie zauważyć, iż faktycznie postanowienie to nie zostało uzgodnione z kredytobiorcami. Umowa stanowi formularz z góry narzucony przez stronę pozwaną, a którą klient jedynie podpisuje, nie ma więc żadnego wpływu na jej treść. Trzeba też zwrócić uwagę, iż postanowienia dotyczące przelewu wierzytelności nie dotyczą świadczenia głównego, jakim jest określenie przedmiotu umowy oraz czas na jaki została zawarta. Takie ukształtowanie obowiązków z całą pewnością jest krzywdzące dla konsumenta – kredytobiorcy i pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Kredytodawca jest profesjonalistą i charakteryzuje się silniejszą pozycją zwłaszcza w ustalaniu postanowień umownych na swoją korzyść. W wielu przypadkach konsumenci nie mają pełnej świadomości skutków przyjętych na siebie obowiązków. W ocenie Sądu nie ulega także wątpliwości, iż powódka wykazała, że owo postanowienie nie zostało z kredytobiorcą ustalone. Takie zachowanie strony pozwanej stanowi w istocie pozbawienie konsumenta możliwością dysponowania przysługującymi mu wierzytelnościami. Tym bardziej, iż pozwany bank w pkt.III 5.3 i 5.4 umowy zastrzegł dla siebie możliwość przelewu wierzytelności bez zgody kredytobiorcy naruszając tym samym równowagę stron umowy. W konsekwencji warunek uzyskania zgody banku na przelew wierzytelności wynikających z umowy przez kredytobiorców należało uznać za niezastrzeżony.

W literaturze i orzecznictwie powszechnie uznaje się, iż klauzule zakazujące dokonania cesji (z użyciem wzorca umowy – jako brak negocjacji w tym zakresie), bądź klauzule ograniczające jej skuteczność od zgody banku stanowią klauzule abuzywne, co potwierdza liczne orzecznictwo Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wobec powyższego należy uznać, iż postanowienie to jako niedozwolone nie wiąże konsumentów, a zatem dokonanie cesji wierzytelności było możliwe i skuteczne.

Zgodnie z art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 roku, poz. 993, dalej jako u.k.k.), całkowity koszt kredytu konsumenckiego obejmuje wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz koszty usług dodatkowych w przypadku, gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu – z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

W III.2 umowy strony postanowiły, że kredytobiorcy mogą w każdym czasie dokonać wcześniejszej spłaty całości lub części kredytu, bez ponoszenia dodatkowych opłat i prowizji z tego tytułu, a w przypadku wcześniejszej spłaty całkowity koszt kredytu miał ulec obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby kredytobiorcy ponieśli je przed datą wcześniejszej spłaty. Roszczenie powódki znajdowało swoją podstawę w treści art. 49 ust. 1 u.k.k. zgodnie z którym, w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Powołany przepis stanowi implementację prawa unijnego, tj. art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady numer 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady numer 87/102/EWG, zgodnie z którym konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

W doktrynie i orzecznictwie art. 49 u.k.k. jest przedmiotem rozbieżnych poglądów. Część komentatorów i judykatury stoi na stanowisku, iż powołany przepis nie obejmuje prowizji przygotowawczej, która stanowi wynagrodzenie

kredytodawcy za czynności związane z zawarciem umowy o kredyt konsumencki. Przepis ten dotyczy bowiem jedynie takich świadczeń kredytobiorcy, których wysokość lub powstanie zależy od okresu kredytowania, czyli okresu, na jaki udzielono kredytobiorcy kredytu. Dlatego też redukcja kosztów określonych w art. 49 u.k.k. powinna dotyczyć należności naliczanych okresowo. Obowiązek obniżenia całkowitego kosztu kredytu odnosi się, bowiem wyłącznie do kosztów rozłożonych w czasie. O tym, czy dany koszt jest rozłożony w czasie, nie decyduje termin jego wymagalności ani też fakt, kiedy konsument go faktycznie poniósł, ale okres, do którego odnosi się ten koszt. Przeciwnicy powołanego stanowiska opowiadają się za prokonsumencką wykładnią art. 49 ust. 1 u.k.k. podnosząc, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego przez kredytobiorcę przysługuje mu roszczenie o obniżenie wszystkich możliwych kosztów takiego kredytu (w tym prowizji przygotowawczej) proporcjonalnie do skrócenia okresu kredytowania.

W związku z rozbieżnościami w orzecznictwie sądów powszechnych w dniu 11 czerwca 2018 roku Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie zadał pytanie prejudycjalne Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Ostatecznie wyrokiem z dnia 11 września 2019 r. w sprawie C-383/18 (...) rozstrzygnął zagadnienie, uznając, że: „art. 16 ust. 1 dyrektywy (...) należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta”.

Na gruncie prawa polskiego stanowisko zajął z kolei SN w uchwale z dnia 12 grudnia 2019 r. III CZP 45/19, wskazując, że redukcja całkowitego kosztu kredytu obejmuje także koszty o charakterze jednorazowym, których wysokość nie ma żadnego związku z okresem kredytowania.

Należy zatem uznać, że zgodnie z art. 49 ust. 1 u.k.k. obniżeniu podlegają nawet te koszty, które konsument poniósł przed spłatą kredytu. Oznacza to, że intencją ustawodawcy było, aby nie różnicować możliwości obniżenia kosztu kredytu w zależności od tego jaki charakter ma ten koszt i w jakim czasie został poniesiony. Istotą i celem tego rozwiązania jest zatem ustanowienie proporcjonalnej redukcji całkowitego kosztu kredytu – niezależnie od tego, kiedy ten koszt został poniesiony przez kredytobiorcę.

Jednocześnie, niezależnie od powyższego, na wskazać należy, że pozwana nie zdołała wykazać, ażeby prowizja i opłata pośrednika były kosztem pozwanej niezależnym od czasu trwania umowy. Elementami przedmiotowo istotnymi umowy kredytu są kwota kredytu oraz okres, na jaki ten kredyt jest udzielana. W ocenie Sądu, skoro okres, na jaki udziela się kredytu jest istotnym składnikiem umowy, to brak podstaw do uznania, że prowizja z tytułu udzielenia pożyczki przewidziana w umowie stron nie podlega zmniejszeniu na podstawie art. 49 ust.1 ustawy w przypadku wcześniejszej spłaty (vide wyrok SO w Gliwicach z dnia 18 stycznia 2018 r., sygn. akt III Ca 1653/17).

W konsekwencji skoro pozwana nie zawarła definicji prowizji ani opłaty na rzecz pośrednika z tytułu udzielenia kredytu, ani zapisu, że stanowią one koszt jednorazowy i nie podlegają proporcjonalnemu zmniejszeniu na podstawie art. 49 ust.1 u.k.k. w przypadku wcześniejszej spłaty, zgodnie zaś z treścią art. 385 § 2 k.c. wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały, a postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta. Zasadne było zatem stwierdzenie, że zarówno prowizja jak i opłata na rzecz pośrednika podlegają zwrotowi na rzecz konsumentów (wierzycieli pierwotnych).

Co do wartości przedmiotu sporu należy wskazać, że umowa pomiędzy pierwotnymi wierzycielami a pozwanym nie zawierała postanowień odnośnie sposobu rozliczenia prowizji w wypadku spłaty zobowiązania przed terminem. W tym zakresie Sąd przyjął za zasadne twierdzenia powódki, poparte stanowiskiem Rzecznika (...) oraz Prezesa UOKiK, a nakazujące rozliczenie proporcjonalne kosztów zależnie od liczby dni dzielącej faktyczną spłatę kredytu od daty spłaty określonej w umowie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w punkcie pierwszym wyroku zasądził od pozwanej kwotę 9.997,79 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 maja 2018 r.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. mając na uwadze, że w dniu 20 kwietnia 2018 roku wierzyciele pierwotni spłacili całość kredytu, a pozwana zgodnie z III.2.2.3 umowy zobowiązana była do rozliczenia kredytu w terminie 14 dni od dokonania całkowitej spłaty.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwaną jako stronę przegraną postępowanie. Powódka poniosła 2.317 zł kosztów procesu i złożyło się na nie: 500 zł opłaty od pozwu, 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa i 1.800 zł wynagrodzenia pełnomocnika. Stawka pełnomocnika wynika z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Sędzia